



Bijna tien jaar nadat een aantal incidenten de reputatie van het Nederlandse accountantsberoep beschadigde en jarenlange inspanningen nodig waren om het vertrouwen te herstellen, is het opnieuw hommeles. KPMG meldt dat honderden medewerkers zich schuldig maakten aan het delen van antwoorden van interne toetsingen. Het zorgt voor veel ophef. De media en critici rondom het vak spreken van examenfraude.

TEKST MARC SCHWEPPE BEELD VRHL

Het delen van antwoorden is ook examenfraude

KPMG maakte in het najaar van 2022, bij de presentatie van de jaarcijfers, al melding van onderzoek naar mogelijke fraude bij toetsingen van verplichte interne trainingen. Medewerkers zouden uitkomsten van toetsen onderling hebben uitgewisseld. Dat kwam aan het licht door een interne klokkenluider. Het kantoor deed daarop zelf melding van de kwestie bij de AFM en de Amerikaanse toezichthouder PCAOB. Ook werd een onderzoek gestart, met hulp van interne specialisten en een externe partij. De belangrijkste bevindingen van het forensisch deel van het “zeer uitgebreide en zorgvuldige” onderzoek komen op 14 juli naar buiten. De afgelopen vijf jaar waren ruim honderd medewerkers per jaar betrokken bij het onderling delen van antwoorden van toetsen van verplichte trainingen, zo blijkt. Verschillende medewerkers die nu nog in dienst zijn, kregen een sanctie maatregel opgelegd. Van een aantal collega's wordt, gezien hun betrokkenheid en functie, afscheid genomen, aldus KPMG.

Stephanie Hottenhuis, ceo en bestuursvoorzitter van KPMG in Nederland noemt het “onacceptabel”. KPMG doet verder onderzoek en wil “daadkrachtig” handelen om de organisatie “verder te verbeteren en te versterken voor de toekomst”. De zaak is reden voor bestuurslid Marc Hogeboom en rvc-voorzitter Roger van Boxtel om hun functie neer te leggen. Hogeboom neemt zijn verantwoordelijkheid als *head of assurance* en erkent dat hij meer oog had moeten hebben voor signalen over het delen van antwoorden voor

interne toetsen. Van Boxtel geeft toe zelf de regels bij toetsingen te hebben overtreden. “In de voorbeeldfunctie die ik vervul, mag geen enkele ruimte bestaan voor twijfel aan mijn integriteit”, aldus Van Boxtel.



Reacties

De NBA reageert “geschrokken” op de kwestie. Examenfraude is volgens de beroepsorganisatie niet alleen “verwerpelijk vanwege de vereiste morele onkreukbaarheid, het kan ook leiden tot afname van beroepsmatige kennis binnen accountantskantoren. Dat vormt een groot risico voor de kwaliteit van de beroepsuitoefening door accountants”. De NBA vindt het “verstandig” dat KPMG hiermee zelf naar buiten komt, maar zal ook de eigen activiteiten op het gebied van educatie, waaronder het systeem van permanente educatie en de kennistoets, “opnieuw tegen het licht houden op fraudegevoeligheid en waar nodig herontwerpen”.

Ook de Autoriteit Financiële Markten (AFM) is “geschokt” door de omvang van de examenfraude die bij KPMG plaatsvond. “Voor twijfel aan de integriteit en vakbekwaamheid van accountants is geen ruimte”, zo stelt de toezichthouder. De AFM gaat scherp toezien op gedragsverandering, maar het is aan accountantsorganisaties zelf om examenfraude te voorkomen, eventuele misstanden op te sporen en die aan te pakken. De AFM vraagt de zes oob-accountantsorganisaties dringend om daaraan extra aandacht te geven en trekt daarbij samen op met de Amerikaanse toezichthouder PCAOB. De sector moet examenfraude “goed en snel onderzoeken en de onderliggende problemen aanpakken”, meent AFM-bestuurder Hanzo van Beusekom, om door te kunnen “op de ingeslagen weg naar herstel van vertrouwen”.

Media

De media storten zich vervolgens op de kwestie. Na een eerste nieuwsbericht stelt het FD in een vervolgartikel dat de examenfraude bij KPMG schadelijk is voor de hele sector. “Het beroep, dus zowel de kantoren als de individuele medewerkers, heeft een cultuurprobleem en zolang dat niet grondig is aangepakt, blijven er fouten worden gemaakt.” De Volkskrant stelt dat de fraudezaak “past in een breder patroon van ingefluisterde antwoorden, dat bij veel bureaus al jaren van laag tot hoog gangbare praktijk is. Zelfs stevige boetes bleken niet afschrikwekkend genoeg om die cultuur te doorbreken”, aldus de krant.

FD-redacteur en columnist Mathijs Rotteveel snapt dat “spiekende accountants” straf verdienen. “Deel boetes uit en ontsla er een paar. Maar verander ook de inhoud van hun ‘permanente educatie’. Stuur ze naar mooie lezingen, laat ze complexe opdrachten uitvoeren om hun kennis bij te schaven”, aldus Rotteveel. “Alles om te voorkomen dat ze zich nog langer bezig hoeven te houden met stompzinnige meerkeuzetoetsen.”

‘Voor twijfel aan de integriteit en vakbekwaamheid van accountants is geen ruimte.’

Stefan Peij, directeur van de Governance University, noemt de examenfraude bij KPMG tegenover BNR Nieuwsradio mogelijk “het topje van de ijsberg”. Hij vindt het positief dat KPMG koos voor diepgaand en breed onderzoek en “volledige transparantie”. De andere oob-kantoren lopen nu “achter de fanfare aan”, meent Peij, die de oorzaak zoekt in de “prestatiecultuur” bij accountantskantoren. Hij heeft “bijna meer sympathie voor de fraudeurs en minder voor de mensen die die druk opleggen”.

Andere kantoren

In navolging van KPMG doen ook de andere oob-accountantsorganisaties, op verzoek van de AFM, onderzoek naar mogelijke fraude met toetsingen. BDO, Mazars, PwC, Deloitte en EY bevestigen dat tegenover de media, maar stellen “geen signalen te hebben dat er iets mis zou zijn bij hen”, aldus het FD. PwC meldt dat het eigen intern onderzoek naar verwachting voor het eind van het jaar is afgerond. Ook EY verwacht afronding van onderzoek voor eind 2023. Deloitte, Mazars en BDO kunnen nog niet aangeven wanneer de uitkomsten van hun eigen onderzoeken worden verwacht.

Nyenrode-hoogleraar Marcel Pheijffer stelt tegenover BNR dat “het hek van de dam is”, als accountants gaan “rommelen en sjoemelen” met eigen examens. Dat schaadt zowel de reputatie van het beroep als de integriteit van de betrokkenen. Volgens Pheijffer bewijzen de incidenten rondom examenfraudes, zowel nationaal als internationaal, dat het huidige “wat naïeve” systeem, dat uitgaat van vertrouwen op de eerlijkheid van de accountant, “niet deugt”. Die stelling herhaalt hij later in een column in het FD. Hij pleit voor “deugdelijk proces toezicht, zonder naïef vertrouwen. Accountants zijn immers soms net kinderen: zonder toezicht en harde sancties, spieken de zwakkeren”. ←